

איסור "בל תשחית", והשמדת מזון משיקולים כלכליים והלכתיים

א. מקור האיסור בתורה

1. **דברים כ', י"ט-כ':** "כִּי תִצְוֶה אֶל עַיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנִדָּח עָלֶיהָ גֶרְזֵן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֵתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עַץ הַשָּׂדֶה לֵבָא מִפְּגִיד בְּמִצּוֹר: רַק עֵץ אֲשֶׁר תִּדְעַה כִּי לֹא עֵץ מֵאֲכָל הוּא אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכָרְתָּ וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל הָעֵיר אֲשֶׁר הוּא עֵשָׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רָדְתָּה:"
2. **ספרי דברים, ר"ג:** "רבי ישמעאל אומר מיכן חס המקום על פירות האילן קל וחומר מאילן ומה אילן שעושה פירות הזהירך הכתוב עליו פירות עצמם על אחת כמה וכמה".
3. **שבת, דף ס"ז:** "אמר רב זוטרא: האי מאן דמיכסי שרגא דמשחא, ומגלי נפטא - קעבר משום בל תשחית".
4. **רש"י שם:** "דמכסי שרגא דמשחא - שעושה לו כיסוי למעלה ממנה לידלק. נפט - כשמגלין אותו האור הולך ונמשך אליו ומבעיר".
5. **חולין, דף ז':** "דרבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין ... שמע רבי נפק לאפיה ... כי אתא, איתרמי על בההוא פיתחא דהו קיימין ביה כודנייתא חוורתא, אמר: מלאך המות בביתו של זה ואני אסעוד אצלו? שמע רבי נפק לאפיה, אמר לי: מזבנינא להו, אמר ליה: ולפני עור לא תתן מכשול. מפקרנא להו, מפשת היזקא. עקרנא להו, איכא צער בעלי חיים. קטילנא להו, איכא בל תשחית. הוה קא מבתש ביה טובא, גבה טורא בינייהו".
6. **בבא קמא, דף צ"א:** "אמר רבי אלעזר: שמעתי, שהמקורע על המת יותר מדאי - לוקה משום בל תשחית, וכ"ש גופו; ודלמא בגדים שאני, דפסידא דלא הדר הוא! כי הא דרבי יוחנן קרי למאני מכבדותא".
7. **תוספות שם:** "עובר משום בל תשחית - והא דאמר במו"ק (דף כד.) שמואל קרע עליה דרב תליסר אצטלי דמילתא יש לומר דצורבא מדרבנן שאני ולא היה יותר מדאי".
8. **מכות, דף כ"ב:** "... הקוצץ אילנות טובות, ואזהרתיה מהכא: כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות".
9. **סמ"ק, קע"ה:** "שלא להשחית עץ מאכל, דכתיב לא תשחית את עצה, וכתוב רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא, אותו תשחית וכת, ובכלל זה שלא להשחית כל דבר".
10. **ספר המצוות לרמב"ם, לא תעשה נ"ז:** "והמצוה הנ"ז היא שהזהירנו מהשחית האילנות כשנצור על עיר כדי להצר לאנשיה ולהכאיב לבבם ... וכן כל הפסד נכנס תחת לאו זה כגון מי שישרוף בגד לריק או ישבר כלי לריק, גם כן הנה הוא עובר משום לא תשחית ולוקה".
11. **רמב"ם מלכים, ו' ח', י':** "אין קוצצין אילני מאכל שחוץ למדינה ואין מונעין מהם אמת המים כדי שייבשו, שנאמר לא תשחית את עצה, וכל הקוצץ לוקה. ולא במצור בלבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה ... ולא האילנות בלבד, אלא כל המשבר כלים, וקורע בגדים, והורס בנין, וסותם מעין, ומאבד מאכלות דרך השחתה, עובר בלא תשחית, ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם".
12. **מנחת חינוך, תקכ"ט א':** "והנה על אילן מאכל לוקה ועל שאר דברים אין לוקין, ונראה דעל הלאו עוברים רק דאין לוקין כיון דאינו מפורש בקרא, רק אילן מאכל וכן נראה מדברי הרמב"ם".
13. **מהר"ץ חיות בבא קמא, דף צ"א (וכן דעת המשנה למלך, וכן פירש הר"י קאפח):** "אולם מצאתי בספר המצוות לרבינו לא תעשה נ"ז "עובר משום בל תשחית ולוקה", משמע מלקות גמור. וכאן בהלכות מלכים כתב דאינו לוקה רק מכות מרדות מדבריהם!! אם לא שנדחק דרבינו כאן כוון דלוקה היינו מכות מרדות".
14. **ספר החינוך, תקכ"ט:** "שורש המצוה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקריבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם, ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקין שמחים בהשחתת עולם והמה משחיתים, במדה שאדם מודד בה מודדין לו, כלומר בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב [משלי י"ז, ה'], שמח לאד לא ינקה רע, והחפץ בטוב ושמח בו נפשו בטוב תלין לעולם, זה ידוע ומפורסם"¹.

¹ יעויין במאמר "המחזור בהלכה", בתוך תחומין ט"ז, שם האריך הרבה במשמעות הרעיונית וההלכתית של הצורך לשמור על העולם, ולעסוק בקיימות.

15. רמב"ן דברים שם: "על דעת רבותינו (ב"ק צא ב) מותר לכרות עץ מאכל לבנות מצור, ולא אמרה תורה רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא וגוי - אלא להקדים ולומר שאילן סרק קודם לאילן מאכל. אם כן, פירוש הפרשה לדעתם, שהזהירה תורה לא תשחית את עצה לכרות אותם דרך השחתה שלא לצורך המצור, כמנהג המחנות. והטעם, כי הנלחמים משחיתים בעיר וסביב הארץ אולי יוכלו לה, כענין שנאמר (מ"ב ג יט) וכל עץ טוב תפילו וכל מעיני מים תסתמו, ואתם לא תעשו כן להשחיתה, כי תבטחו בשם שיתן אותה בידכם".

16. "שכחת העשין", מצוה ו': "מצוה שישית שנצטוונו כשנצור על עיר לאכול מן האילנות שבגבולה כל ימי המצור ואם נכרות אותם לבטלה דרך השחתה נעבור על עשה מוסף על הלאו המפורש בו והוא אמרו יתעלה (ס"פ שופט"י) כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות ובפירוש אמרו בספרי כי ממנו תאכל מצות עשה, ואותו לא תכרות מצות לא תעשה. וראוי הרב לפי חשבוננו במצות שימנה גם את זה. ודע כי זו המצוה בעשה ולא תעשה שלה כשנצור על עיר להלחם עליה לתפשה שנצטוונו לחמול עליה כאשר נחמול על שלנו אולי נכבוש אותה, אבל בצאתנו אל ארץ אויב נשחית ונחבל כל עץ טוב וכן בימי המצור להצר לאנשי העיר בהשחתת האילנות שלא יחיו מהם כל זה מותר. לא אסרה תורה אלא השחתה בחנם".

ב2. צורך רפואי

17. שבת, דף קכ"ט: "אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל: הקיז דם ונצטן - עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז. שמואל צלחו ליה תכתקא דשאגא (=כסא מעץ יוקרת), רב יהודה צלחו ליה פתורא דיונה (=שולחן עשוי עץ ארז), לרבה צלחו ליה שרשיפא (=ספסל). ואמר ליה אביי לרבה: והא קעבר מר משום בל תשחית! אמר ליה בל תשחית דגופאי עדיף ליי".

18. שבת, דף ק"מ: "ואמר רב חסדא: האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכל דחיי - קעבר משום בל תשחית. ואמר רב פפא: האי מאן דאפשר למישתי שיכרא ושתי חמרא - עובר משום בל תשחית. ולא מילתא היא, בל תשחית דגופא עדיף".

19. שו"ת שבות יעקב, ג' ע"א: "נשאלתי מרופא מומחה ה"ה ר' דוד וויזל נר"ו אי מותר לעשות רפואה דהיינו להמית בהמה כגון כלב או חתול מפני ספק פקוח נפש, לפי שאותה עדיין אינו בדוק ומנוסה ויש לבחון אותה ע"י שמשקה כן לחתול או לכלב לראות אם ימותו מזה ... הלכה למעשה: דכל שיש בו שום צורך או לרפואת הגוף או שום הנאת ממון דאין בו שום חשש איסור בל תשחית או צער בעלי חיים ואפילו משנת חסידים אין כאן".

ב3. צורך כלכלי

20. בבא קמא, דף צ"א: "אמר רב: דיקלא דטען קבא - אסור למקצציה. מיתיבי: כמה יהא בזית ולא יקצצו? רובע! שאני זיתים, דחשיבי. א"ר חנינא: לא שכיב שיבחת ברי, אלא דקץ תאינתא בלא זמנה². אמר רבינא: ואם היה מעולה בדמים - מותר (רש"י): "ואם היה מעולה בדמים - דמיו יקרים לבנין יותר משבח פירותיו" ... שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי, אכיל, טעים בהו טעמא דחמרא. א"ל: מאי האי? א"ל: ביני גופני קיימי. אמר: מכחשי בחמרא כולי האי? למחר אייתי לי מקורייהו. רב חסדא חזא תאלי (=דקלים צעירים) בי גופני, אמר ליה לאריסיה: עקרינהו, גופני קני דקלי, דקלי לא קני גופני".

21. רמב"ם מלכים, ו' ח' ט': "אבל קוצצין אותו אם היה מזיק אילנות אחרים, או מפני שמזיק בשדה אחרים, או מפני שדמיו יקרים, לא אסרה תורה אלא דרך השחתה. כל אילן סרק מותר לקוץ אותו ואפילו אינו צריך לו, וכן אילן מאכל שהזקין ואינו עושה אלא דבר מועט שאינו ראוי לטרוח בו, מותר לקוץ אותו, וכמה יהא הזית עושה ולא יקוצנו, רובע הקב זיתים, ודקל שהוא עושה קב תמרים לא יקוצנו".

22. רא"ש בבא קמא שם, סימן ט"ו: "וכן אם היה צריך למקומו נראה דמותר".

23. ט"ז יורה דעה, קט"ז ס"ק ו': "ומזה התרתי לאחד שהיה לו קרקע עם אילנות לקוץ האילנות אף על פי שיש בהם פירות כדי לבנות בית דירה עליה ותמהתי שבטור לא הביא דין זה בשום מקום מן קציצת האילן".

24. שו"ת חוות יאיר, קצ"ה: "שאלה על דבר אילן אפרסקין שעלה מאליו בחצירו ומאפיל עליו חלונו אי שרי למקצציה. פשוט דשרי דכל שהוא לצורכו מותר ... והרא"ש כתב שם דאם צריך למקום האילן ג"כ שרי לקצצו. ומ"מ נראה דאם אפשר לו לתקן היזקו בקציצת קצת ענפיו המאפילים עליו לא יקצצו אף על פי שבהמשך השנים חוזרים וגדילי ויצטרך לחזור ולטרוח משום טרחו כל דהו לא נתיר מה שהוא סכנה אם לאו דאורייתא. ונראה לי גם מה שכתב הרא"ש להתיר לצורך מקום, רוצה לומר שרוצה לבנות שם או לתקן לו במקומו דבר הנצרך לו, מה שאין כן להרחיב חצירו ולצורך טיול ותוספת אור ורווח בעלמא לא אמר. ויש לי קצת מבוכה בהאי ל"ת דשרי רבנן במזיק אילנות אחרים או במעולה לבנין ...".

25. שו"ת באר משה, ה' קל"ג (מזבזר על סידרה ארוכה של תשובות בעניין בל תשחית): "ואחר כל הכתוב בזה י"ל דמותר לקצוץ אילן מאכל לצורך סוכה או עצי מזבח דכל אשר לאדם יתן בעד נפשו ובודאי לצורך מצוה מעולה בדמים נקרא, אבל רק למצות סוכה ועצי מזבח וכיו"ב שגוף האילן צריכים להמצוה ועם עצי האילן נעשה המצוה, אבל לעקור אילנות טובות כדי לבנות במקומן ביה"כ או מקוה וכיו"ב שאר דבר מצוה, והעצים בעצמן לא יתנו בגוף הבנין ולא יהיו משתמשים למצוה גופה אסור לדעת הרמב"ם".

26. שו"ת יביע אומר, יורה דעה ה' י"ב: "... ואין כל ראייה מדברי הרמב"ם שחולק על הרא"ש, ומה שלא הזכיר ההיתר כשצריך למקומו, מפני שאין דרך הרמב"ם להביא אלא מה שמבואר בגמרא ... סוף דבר הכל נשמע, שהעיקר להלכה שמותר לקצוץ אילני מאכל כדי להרחיב דירתו אשר היא כיום דחוקה ומצומצמת למשפחה ברוכת הילדים ה' עליהם יחיו, ואין בזה חשש סכנה כלל, ועל צד היותר טוב נכון לשכור גוי לקצוץ האילנות. ומכל מקום אם מרחיב דירתו לטיול ולהרוחה בעלמא, או לנוי וליופי, אין להתיר קציצת האילנות בשביל כך, וכמ"ש בשו"ת חות יאיר".

27. שו"ת חיים ביד, כ"ד: "נמצא כתוב בצוואת רבינו יהודה החסיד ז"ל: "אילן העושה פירות אין לקוץ אותו". והנראה ודאי כי עיקר הצוואה היא אפילו במקום שהדין נותן דמותר, עם כל זה אין לקוץ, וכמו שכתב הרב חיים דוד אזולאי ז"ל: ויש לצדד בזה דכוונתו דהגם דמותר מן הדין, לא

² על האיסור בקציצת אילנות מאכל מפאת הסכנה, וצוואת רבי יהודה החסיד בנדון, יש לדון בהזדמנות אחרת.

יקוץ כמו שרוב הצואות הם דברים המותרים לפוס דינא. ואנן בדידן ראינו להחמיר בכל צואות רבינו יהודה החסיד ז"ל, כי העובר עליהם לא ינקה ממיתה ועוני, חס ושלוש, ואם כן הוא גם בזאת הצואה ראוי לנו להחמיר דחמירא סכנתא מאיסורא. ולכן הטוב והישר הוא מה שכתב הרב שאלת יעבץ ז"ל שם בתשובה (חלק א' סימן ע"ו), דלרוחא דמילתא יקוץ אותו על ידי גוי".

28. שו"ת נודע ביהודה תניינא, יורה דעה י': "ושורש שאלתו איש אחד אשר זכהו השם בנחלה רחבה ויש לו כפרים ויערות אשר בהיערות תרמוש כל חיתו יער אם מותר לו לילך בעצמו לירות בקנה שריפה לצוד ציד, או אם אסור לישראל לעשות דבר זה אי משום צער בעלי חיים אי משום בל תשחית ... ומשום בל תשחית ודאי ליכא דהרי נהנה בעור, וגם אינו עושה דרך השחתה. וגם עיקר איסור בל תשחית אף שהוא מדרבנן מ"מ שורשו הוא ממה שאסרה התורה בקציצת עץ מאכל והנה שם כתיב כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות וגו' וא"כ כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון שלא ישחית דבר שיכול האדם ליהנות ממנו לא ישחית ויפסיד אותו ההנאה. ואולי אפילו בדבר של הפקר שייך זה. אבל דבר שאין בו הפסד לשום אדם לא שייך בל תשחית, וא"כ הני חיתו יער כל זמן שהם בחיים אין בהם שום הנאה לאדם רק עיקר הנאה במותן בעורותיהם ובבשרם ואיך נימא שיהיה אסור להמיתם משום בל תשחית ... והנה עד כה דברנו מצד הדין. ואמנם מאד אני תמה על גוף הדבר ולא מצינו איש ציד רק בנמרוד ובעשו ואין זה דרכי בני אברהם יצחק ויעקב ... ומעתה אני אומר שיש בדבר זה איסור וגם סכנה, ועוד בו שלישיה שעכ"פ מזכירין עונותיו שאין זה פחות מקיר נטוי... ולכן השומע לי ישכון בטח השקט ושאנן בביתו ולא יאבד זמנו בדברים כאלה".

ג. השחתה לצורך חינוכי ומוסרי

- 29. ברכות, דף ל':** "מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה, חזנהו לרבנן דהוו קבדחי טובא, אייתי כסא דמוקרא בת ארבע מאה זוזי ותבר קמיהו ואעציבו. רב אשי עבד הלולא לבריה, חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא, אייתי כסא דזוגיתא חיורתא, ותבר קמיהו ואעציבו".
- 30. הגהת הרמ"א אורח חיים, תק"ס ב' (הלכות זכר לחורבן):** "הגה: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס בשעת חופה".
- 31. משנה ברורה שם, ס"ק ט' (על פי הפרי מגדים):** "לשבר כוס בשעת חופה - וזו היא ג"כ הטעם של שבירת כלי בשעת כתיבת התנאים. ויראה לשבור תחת החופה כוס שלם ואין בו משום בל תשחית כיון שעושים כן לרמז מוסר למען יתנו לב".
- 32. קידושין, דף ל"ב:** "דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה, אמר: איזול איחזי אי רתח אי לא רתח ... והא קעבר משום בל תשחית! דעבד ליה בפומבייני (רש"י: בפומבייני - במקום התפירה שאינו נחسر מדמיו בכך כגון בשוליו)".
- 33. שבת, דף ק"ה:** "הקורע בחמתו, ועל מתו; וכל המקלקלין - פטורין ... לא צריכא, דקא עביד למירמא אימתא אינשי ביתיה. כי הא דרב יהודה שליף מצבייתא (=קורע חוטים מן הבגדים), רב אחא בר יעקב תבר מאני תבירי".
- 34. ספר החינוך, תקכ"ט:** "ואמנם הביאו בגמרא מעשים בקצת החכמים שמראים עצמן כעוסים כדי ליסר בני ביתם ולזרזן ומשליכין מידם שום מאכל או שום דבר, ומכל מקום השגחתם היתה בהם לעולם שלא ישליכו דבר שיהא נשחת בזה".
- 35. תוספות קידושין, שם:** "ואף על גב דאמרין בסמוך כדי שיטול ארנקי ויטיל לים ואינו מכלימו למי"ד משל בן התם מיירי באותו ענין שיש לאב קורת רוח בכך כגון שזורקו לים למירמא אימתא אינשי ביתיה דאי לאו הכי אם בחנם משליך רשע הוא דעובר בבל תשחית".
- 36. מסכת מידות, א' ב':** "איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר, ואבוקות דולקין לפניו, וכל משמר שאינו עומד, אומר לו איש הר הבית שלום עליך, ניכר שהוא ישן חובטו במקלו, ורשות היה לו לשרוף את כסותו".
- 37. פירוש הרא"ש, שם:** "ורשות היה לו לשרוף כסותו, ואין כאן משום בל תשחית, משום דהפקר ב"ד היה הפקר".
- 38. שו"ת יהודה יעלה, יו"ד קס"ד:** "על דבר שנשתפקת הדר"ג נ"י אם איכא איסורא דבל תשחית במידי דהפקר ... עיין רא"ש מידות ... וע"כ מוכח מתי הרא"ש הנ"ל דס"ל דהפקר ליכא בל תשחית".
- 39. שו"ת הר צבי, אורח חיים ב' ק"ב:** "ואמרתי בכוונתו דבאמת בלא"ה קשה דלמיגדר מילתא ולעשות סייג לא שייך בל תשחית, וי"ל דהיינו דקאמר דהפקר ב"ד ידוע דלא אמרינן אלא היכא דהוי תיקון וסייג או למיגדר מילתא, ולכן קאמר דלא שייך כאן בל תשחית. דבלא"ה צ"ל כאן הפקר ב"ד משום לאו דגזלה, וע"כ דהוי תקנה למיגדר מילתא וא"כ ממילא דליכא נמי בל תשחית והיינו דקאמר הרא"ש".
- 40. פירוש תפארת ישראל מידות שם:** "ואין כאן משום בל תשחית, כמקרה על מת יותר מדאי, דנ"ל דכל שהוא משום קנסא, הו"ל כלצורך אדם, דאין בו משום בל תשחית. תדע דהרי גם ההורג בהמה שלא לצורך, עובר משום בל תשחית, ואפי' לגרום לה טריפות אסור מהאי טעמא, ואפילו הכי קאמר שאול המלך 'ככה יעשה לבקר'. ואין להקשות אין למדין מן המלכות, ליתא, דזה רק בבני מלכים שהולכין בשרירות וכדקאמר התם, מה שאין כן שאול המלך צדיק גמור היה, דכתיב גביה בתר הך מעשה, בן שנה שאול במלכו, ודרשינן כבן שנה בלי חטא".
- 41. שו"ת תורה לשמה, ת':** "וא"כ השתא ה"ה הכא כיון שהוא שורף הבגד משום אפרושי מאיסורא דהוא חושש משום צניעות וכל זמן שהבגד קיים א"א שלא תלבשנו ולכן הוא שורפו לעקרו לגמרי הא ודאי דשרי ורק יעשה בצנעה ובחכמה ... והנה בזה תדע כי מנהג ישראל שהולכים בליל ל"ג לעומר למירון ושם מדליקים חתיכות בגדים חשובים לכבוד הרשב"י זיע"א אין לפקפק על זה מאחר שהם מתכוונים לשם מצוה אין כאן חשש בל תשחית ומנהג ישראל תורה הוא ועוד תדע שהרי נוהגים להדליק כמה נרות בבית הכנסת גם ביום ואעפ"י שאין המקום מאיר באורם דשרגא בטיהרא מאי אהני ובפרט מקום שאינו מקורה ואורו רב ביממא ואור השמש זורח בתוכו ועכ"ז אין בזה חשש משום בל תשחית מפני שהם מדליקים לכבוד בית הכנסת או לכבוד הצדיקים זיע"א ועושים לשם מצוה להכי שרי וה"ה הכא ודע כי מעיקרא אין כאן איסור בל תשחית מן התורה אלא הוא מדרבנן דהכי איתא בהרמב"ם".

ד. השמדת מזון משיקולים כלכליים והלכתיים

42. תענית, דף כ' (שבחי רב אדא בר אהבה): "וכל פניא דמעלי שבתא הוה משדר שלוחא לשוקא, וכל ירקא דהוה פייש להו לגינאי - זבין ליה, ושדי ליה לנהרא. וליתביה לעניי! זמנין דסמכא דעתייהו, ולא אתו למיזבן. ולשדייה לבהמה! קסבר מאכל אדם אין מאכילין לבהמה. ולא ליזבניה כלל! נמצאת מכשילן לעתיד לבא".

43. **הרב אשר וייס, בעניין בל תשחית:** "עוד יש לדון במה שנהגו שרי ופקידי השלטון לאבד ולהשמיד עודפי יבולי פרי וירק כדי שלא יוזל השער ותפגע פרנסת עובדי האדמה, אם אין כאן משום בל תשחית (ולא נחתין אלא לדינא דבל תשחית, אכן פשיטא דאי שפיר מצינן לקיים השער בנתינת העודף לעניי הארץ לאו כיאות עבדי). והנה בתענית דף כ' ... מכל מקום לא חיישינן לאיסורא דבל תשחית, דהא לא כיון לאבד ולהשחית זה הירק אלא בכדי שלא תצא מכך מכשלה ולא יגרע מכבוד השבת, ולפי זה לכאורה ראיה לנידון דידן דאין בכהאי גוונא איסור דבל תשחית".
44. **ב"ח אורח חיים, קע"א (לעניין שימוש במשקים שונים לנטילת ידיים למים ראשונים ואחרונים):** "ולא חיישינן להפסד אוכלין כל שהוא משום מצוה או חובה או קדושה".
45. **הגר"ח קנייבסקי, הנהגות החזון אי"ש ששמעתי מפי אמי מורתי (בסוף ספר "טעמא דקרא):** "אוכלין שתחת המיטה, אף שבביתו הקפידו שלא לאכול, צוה ליתנם לעניים, ואמר שאין לאבדם, כיון שמדינא מותרים".
46. **שו"ת מנחת יצחק, ג' מ"ה:** "כתב כת"ה בזה"ל, כשאני נוסע מפאריס ללונדון, נשאר בידי פת עכו"ם, שפאריס כמעט אי אפשר להשיג פת ישראל, האם כדאי הוא לאכול בלונדון רק פת ישראל, אם גם על ידי זה ילך פת עכו"ם לאיבוד? תשובה: לענ"ד נראה שמשום הכי אינו כדאי לימנע מלאכול רק פת ישראל היכא דאפשר, דהנה הגם שענין בל תשחית בדרך כלל, אף בשאר מילי, ולא רק בעץ מאכל, לאו דבר קל הוא, ומכ"ש בנוגע להפסד אוכלין, מ"מ בנ"ד אינו נכנס תחת גדר זה ... אך באמת לא רק איסור דרבנן ממש, אלא אף מצינו כמה חומרות שהחמירו על עצמן מדינא או רק מחומרא בעלמא, ולא ראיתי לחשוש מחשש בל תשחית ... ובנידון דידן דעושה זאת משום קיום מצוה מן המובחר, שלא לאכול פת עכו"ם, י"ל דהיה שרי, אף אם הי' צריך לעשות איזה מעשה השחתה בידיים ... וכל זה לרווחא דמילתא, אבל בלא"ה בנ"ד, מי יאמר שצריך לבוא לידי השחתה, הרי יוכלו ליתן לנכרי".
47. **שו"ת שבט הלוי, ט' ק"כ:** "בענין מכירת חמץ ממש בעין אשר החמירו כמה גדולי ישראל, והטעמים ידועים, מכ"מ שאל האידך לנהוג כאשר באים אנשים שנשארו להם דברים יקרי ערך כקופסאות בשר וכה"ג שיש תערובת חמץ, דאם יאבדם איכא חשש מלאו דבל תשחית. הנה אם הי' נהוג זה מעיקר הדין אין כאן לאו דבל תשחית דהותר מכללו במקום תועלת או הלכה, וקרוב דגם אם נהוג זה שלא למכור חמץ ודאי אינו מעיקר ההלכה מכל מקום כלפי מי שמחמיר בזה אין חשש בל תשחית".
48. **פסקי תשובות אורח חיים, קע"א ו':** "וכן אם הצורך לאדם בהפסד מאכל או משקה הוא משום חומרות שנוהג לעצמו, אף על פי שאינם מעיקר הדין, אין בזה משום בל תשחית, וכגון המחמיר בגילוי משקין, או בהפרשת תרומות ומעשרות אפילו כשקונה בהכשר מעולה, וכ"ש לשרוף כל חמצו ולא לסמוך על מכירת חמץ לנכרי וכל כיוצא בזה. ולא זו בלבד, אלא אפילו מי שרוצה להסתיר מעשיו הטובים וחומרותיו ועקב כך יצטרך לאבד אוכלין וכגון המתענה וכיבדוהו באכילה ושתיה ורוצה להסתיר מעשיו, יוכל לזרקו לאשפה בצינעא ואינו עובר בבל תשחית, וכל כיוצא בזה".
49. **תורת המכנה, כשרות:** "לאור זאת נראה, שכל שעל פי אומדן דעתו של נציג הרבנות הצבאית, לא יעלה בידו להשיג את התועלת המבוקשת, להטיל מורא ולקבוע מסמרות לשמירת נהלי הכשרות ביחידה, אלא אם יורה על השחתת המזון, אינו עובר בכך על איסור בל תשחית. יתירה מזאת, נראה שאף במקום שמתעורר ספק האם ישנו צורך בהשחתת המזון דווקא, רשאי נציג הרבנות לסמוך על שיקול דעתו, שאם ינהג בהססנות במקום בתקיפות וביד חופשית, הדבר עלול לגרוע מיכולתו לשמור על נהלי הכשרות ביחידתו, וזו עצמה תועלת חשובה, שיש בה כדי להתיר את השחתת המזון ... לכן נראה, שנציג הרבנות המבקש להשליך מזון שנקנה או הוכן שלא על פי פקודות הכשרות, ישליכו בדרך כבוד ובאופן שלא ימאס, כגון שיארוז אותו בתוך שקיות ניילון טרם השלכתו לפח האשפה. אולם, אם בלא השחתה גמורה לא תיווצר הרתעה כנדרש, נראה שיש להתיר להשחית לגמרי, כיוון שהפגיעה בכבוד האוכלים, אינה עומדת בחשיבותה לנגד הצורך לשמור על כללי הכשרות".